

LÄHDE MUKAAN KIERTOTALOUSJUHLAAN!

Tämä politiikkasuositus on kutsu Sinulle kiertotalousmurroksen vauhdittamiseen. Meidän on siirryttävä ripeästi lineaaritaloudesta kestävään kiertotalouteen, jotta saavutamme Hiilineutraali Suomi 2035¹-ja Euroopan Unionin Green Deal²-tavoitteet ja mahdollistamme ekologisesti kestävä huumisen. 2020-luvulla meillä ei ole enää aikaa ulkoistaa vastuuta kestävästä huumisesta; on toimittava viipymättä.³

Mittavan, koko yhteiskuntaan vaikuttavan muutoksen onnistuminen vaatii toimijuutta.⁴ Toimijuus⁵ tarkoittaa, että sekä yksilöt että organisaatiot tekevät tietoisia, aktiivisia ja oma-aloitteisia tekoja kiertotaloussiirtymän edistämiseksi. Yksilöinä olemme kuluttajia, kansalaisia ja työntekijöitä. Valtio, kunnat ja yritykset vaikuttavat yhteiskunnan rakenteisiin ja talouteen. Kiertotaloustoimijuus tarkoittaa sitä, että yksilöt ja organisaatiot kautta yhteiskunnan ottavat vastuun kestävyystavoitteiden saavuttamisesta.⁶

Toteutimme CICAT2025-kiertotalouden katalyytit: Innovaatioekosysteemeistä liiketoimintaekosysteemeihin-tutkimushankkeessa tieteenaloja yhdistävän kirjallisuuskatsauksen kestävyystoimijuudesta. Lisäksi teimme 2019-20 aikana haastattelututkimuksen, johon osallistui 49 johtajaa kiertotalouden edelläkävijäyrityksistä sekä 19 asiantuntijaa ministeriöistä, kaupungeista, keskusjärjestöistä ja tutkimus-

kehitys- ja tukiorganisaatioista. Tämän tutkimuksen pohjalta esitämme päätöksentekijöille seuraavat toimenpidesuosittukset kiertotaloustoimijuuden vauhdittamiseksi:

- 1. Yritysten ja julkisen sektorin kiertotaloussiirtymän tukeminen**
- 2. Kiihdyttämön perustaminen kiertotalousmurroksen nopeuttamiseksi**
- 3. Kiertotalouden elämäntavan arkistaminen**
- 4. Elinikäinen koulutus aktiiviseen kestävyystoimijuuteen**
- 5. Auttava puhelin kiertotalouden ratkaisuja hakeville**
- 6. Houkutteleva viestiminen kiertotaloudesta**

Muutosjohtajuudella vauhtia murrokseen!

Laajamittaiset yhteiskunnalliset murrokset toteutuvat kahdella tavalla. Yksi tapa toteuttaa muutos on tehdä se hallinnollisesti, ylimmän johdon suunnittelemana ja toimeenpanemana. Kiertotaloudessa jätelaki ja rakentamisalan kierrätysvaatimus ovat esimerkkejä suunnitelmallisesti johdetusta muutoksesta. Toinen tapa, jolla yhteiskunnallinen murros voi toteutua, on kansalaisten, kuluttajien ja työntekijöiden toiminnan ja yhteisöjen aktivismin kautta. Tästä viimeaikainen esimerkki on nuorten globaali ilmastoliike poliittisten päättäjien kriisitietoisuuden herättämiseksi.

Kiertotalouden edelläkävijyyttä tavoittelevassa yhteiskunnassa tarvitaan näiden kahden muutosjohtamistyylin yhdis-

telmää.⁷ Kiertotalousmurros⁸ on pitkäjänteinen, toimintaa kultaaltaan ravisuttavaa systeeminen muutos yhteiskuntarakenteissa, toimintatavoissa, kulttuurissa ja asenneilmapiirissä.⁹ Tarvitaan muutosjohtajuutta, jossa tehdään samanaikaisesti kestävä kiertotaloutta edistäviä keskitettyjä päätöksiä ja vahvistetaan yksilötason kestävyysaktiivisuutta. Tästä esimerkkinä Suomen sopeutuminen Covid-19 aikaan.

Enää ei ole aikaa odottaa, että yksittäinen taho, vaikkapa yksittäinen ministeriö, toimiala, tai kansalaisryhmä, tekisi kestävyystekoja. Jokaisen organisaation ja yksilön aktiivista panostusta tarvitaan.

Organisaatiot aktiivisina kiertotaloustoimijoina

Julkisten organisaatioiden, järjestöjen ja yritysten toiminta tai toimimattomuus luo kiertotalousmurroksen olosuhteet, jotka vaikuttavat muutoksen suuntaan ja vauhtiin pitkäkestoisesti:¹⁰

- Kansainväliset organisaatiot** edistävät yhteistyötä kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi, esimerkiksi YK tai Euroopan unioni.
- Valtiolliset päättäjät** hallituksessa, poliittiset edustajat eduskunnassa sekä päätöksentekijät ja virkamiehet ministeriöissä ja virastoissa kehittävät kansallista strategiaa, lainsäädäntöä ja verotusta kansallisten kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseksi.¹¹
- Kunnalliset päättäjät** linjaavat kiertotaloustiekarttojen kautta paikallista strategiatyötä ja toimenpideohjelmia, jotka koskevat mm. asumista, rakentamista, koulutusta sekä sosiaali- ja terveyspalveluita.

- Yritykset, järjestöt ja vapaaehtoisorganisaatiot** tekevät kestävä kiertotalouden strategisia toimenpideinjauksia oman organisaationsa toiminnan, liiketoimintamallien, ansaintalogiikan, sekä yhteistyökumppaniensa suhteen.¹² Nämä toimijat vaikuttavat asiakkaisiin, toimitusketjuihin, verkostoihin ja ekosysteemikumppaneihin. Työnantajat voivat tehdä kiertotalouspositiivisia päätöksiä hankintastrategiansa, investointien, sekä pitkäjänteisemmän budjetoinnin kautta.

Harva organisaatio on kuitenkin kiertotalouden edelläkävijä. Kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan aktiivisempaa kiertotaloustoimijuutta. Aktiivisuutta voi arvioida kysymällä, miten kestävä kiertotalous näkyy organisaatiosi strategiassa, toiminnassa, kumppanuus- ja asiakassuhteissa, työpaikan arjen käytänteissä? Kuinka johdonmuukaista on kiertotalouden vauhdittaminen organisaatiossasi?

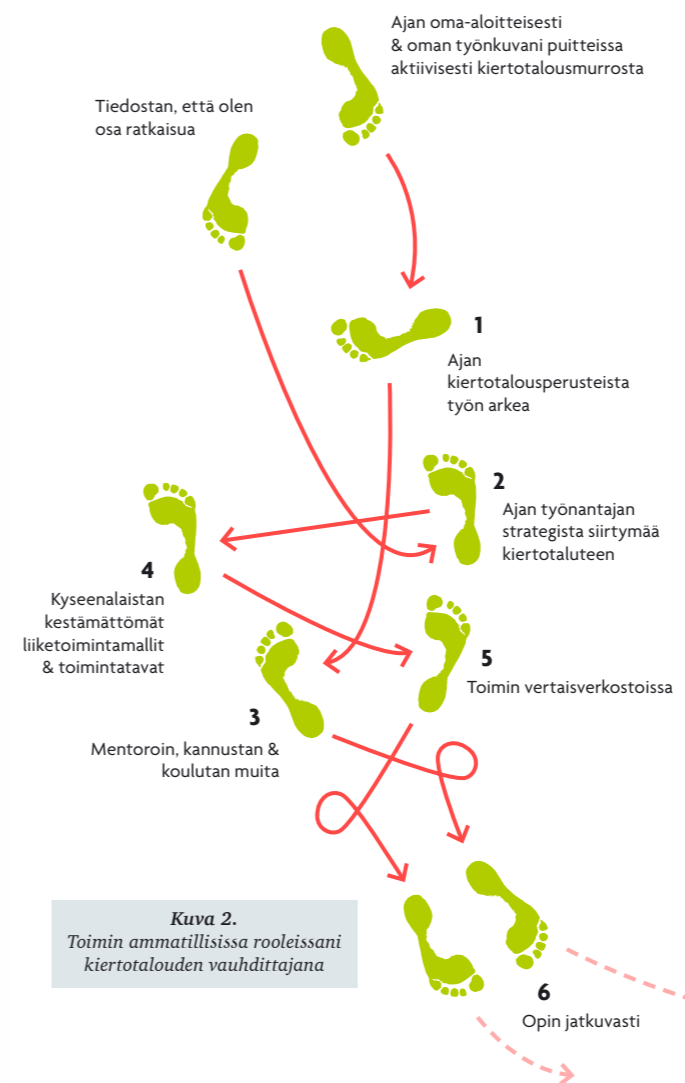
1 Hallituksen ohjelma 7.10. 2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Haettu 13.8.2020.
2 European Commission Strategic Priorities 2019-2024. A European Green Deal: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en. Haettu 13.8.2020.
3 United Nations Global Sustainable Development Report 2019. Future is now. Science for achieving sustainable development.
4 Koistinen, K., Teerikangas, S., Mikkilä, M., & Linnanen, L. 2018. Agent based change in facilitating sustainability transitions – a literature review and a call for action. In Dhiman, S. & Marques, J. (eds.) Handbook of Engaged Sustainability. Springer International Publishing, 1135-1156.
5 Bandura, A. 2006. Toward a psychology of human agency. Perspectives on psychological science, 1(2), 164-180.
6 Teerikangas, S., Onkila, T., Koistinen, K., Mäkelä, M. 2021. Research Handbook of Sustainability Agency. London, Edward Edgar.
7 Livne-Tarandach, R. & Bartunek, J. M. 2009. A New Horizon for Organizational Change and Development Scholarship: Connecting Planned And Emergent Change. Research in Organizational Change and Development, 17: 1-35.

8 Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N.M.P., Hultink, E.J. 2017. The circular economy - a new sustainability paradigm? Journal of cleaner production, 143, 757-768.
9 Geels, F. & Schot, J. 2007 Typology of sociotechnical transition pathways. Research Policy, 36(3), 399-417.
10 Bocken, N., Schuit, C., Kraaijenhagen, C. 2018. Experimenting with a circular business model: Lessons from eight cases. Environmental Innovation and Societal Transitions, 28, 79-95
11 Sitra, Kiertotalouden tiekartta Suomelle 2014-2025: <https://www.sitra.fi/hankkeet/kierrollakkeen-suomen-tiekartta-kiertotalouteen-2016-2025/>. Haettu 13.8.2020.
12 Sitra, Kiertotalouden kiinnostavimmat yritykset: <https://www.sitra.fi/hankkeet/kiertotalouden-kiinnostavimmat/>. Haettu 13.8.2020.
13 Koistinen, K., Teerikangas, S., Mikkilä, M., & Linnanen, L. 2019 Active sustainability actors – a life course approach. Sustainable Development, 1-16.
14 Sipilä, J. 2021. The Ambivalent Sustainable Consumer: Literature Review and Research Agenda. In: Teerikangas et al. Research Handbook of Sustainability Agency. London, Edward Edgar.
15 Onkila, T. 2017. Employee rhetoric in the acceptance or rejection of corporate environmentalism. Organization & Environment, 30(2), 142-161.

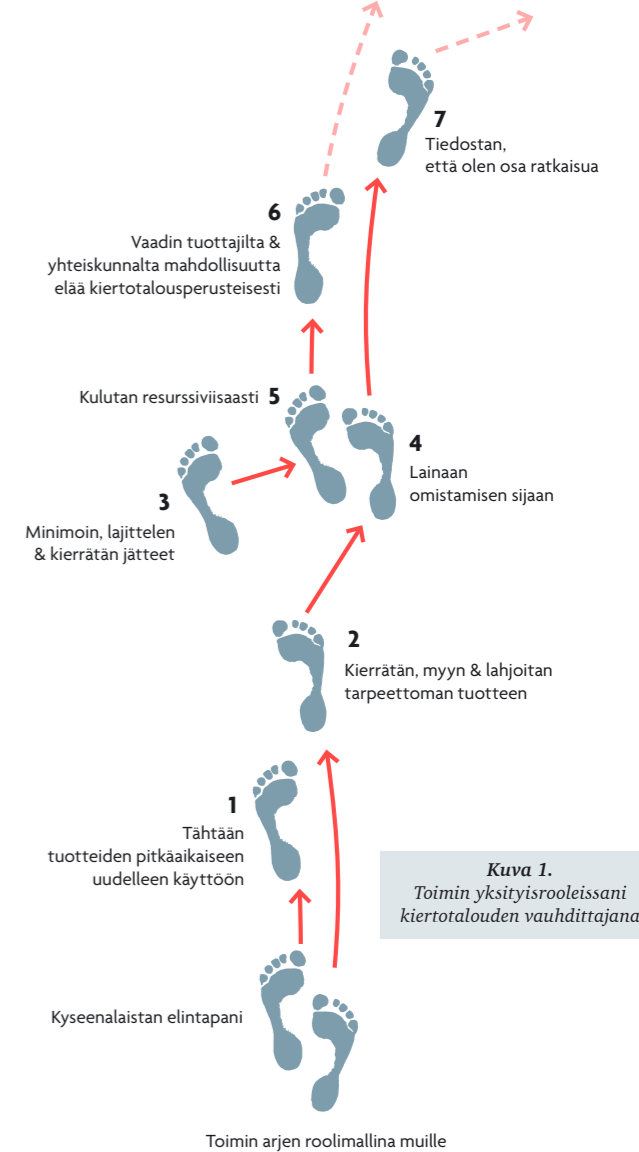
Yksilö aktiivisena kiertotaloustoimijana

Olemme yksilöinä kiertotaloustoimijoita samanaikaisesti eri rooleissa, mm. asukkaina, kuluttajina, ammattilaisina, harrastajina ja kansalaisina. Koska organisaatiot ja yhteiskunnat koostuvat yksilöistä, kytkeytyvät kiertotaloustoimijuiden tasot toisiinsa. Vaikutamme näin kiertotalousmurrokseen sekä yksityisissä että ammatillisissa rooleissamme.¹³ Systeeminen muutos tarkoittaa, että muutokset yksilötasolla, organisaatioissa ja yhteiskunnassa ovat samanaikaisia ja tiiviisti kytkeytyneitä toisiinsa. Yksilön arjen ratkaisut vaikuttavat yhteiskuntatason kiertotalousmurrokseen ja päinvastoin. Vaikutamme arkisilla valinnoillamme sekä kotona että työssä kiertotalousmurrokseen seuraavasti:

- Yksityishenkilöinä vaikutamme kiertotalousmurroksen vauhtiin arkisilla valinnoillamme.**¹⁴ Aremme koostuu asumiseen, syömiseen, liikkumiseen, koulutuksen, terveyteen, hyvinvointiin, harrastuksiin, vapaa-aikaan, viihteeseen, pukeutumiseen, tietoon ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvistä kulutus- ja päätöksistä. Nämä teot joko tukevat tai ovat tukematta kiertotalouspohjaista tulevaisuutta (kuva 1):

Kuva 2. Toimin ammatillisissa rooleissani kiertotalouden vauhdittajana

Kuva 1. Toimin yksityisrooleissani kiertotalouden vauhdittajana

- Ammattirooleissamme vaikutamme kiertotalousmurroksen vauhtiin aktiivisuudellamme ja oma-aloitteellisuudellamme.** Työpaikalla voimme edistää työnantajan siirtymää kohti kiertotalouspohjaista strategiaa, toimintamallia, sekä operatiivista toimintaa työroolistamme riippumatta.¹⁵ Olennaista on hakea resurssiviisaan kuluttamisen, kierrätyksen, materiaalien ja resurssien uudelleenkäytön sekä palveluliiketoimintalogiikan mahdollisuuksia (kuva 2):

Nämä kaksi yksilön roolia ovat harvalla kuitenkin kiertotaloustavoitteiden mukaisia, saati keskenään linjassa. Kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan huomattavasti aktiivisempaa toimijuutta. Mikä on Sinun roolisi? Oletko valmis ottamaan seuraavan askeleen?

Toimenpidesuosituksset kiertotalousjuhliin osallistujille

Suomi on arvostettu hyvinvointiyhteiskunta. Kiertotalouden kansainvälisenä edelläkävijämaana Suomen esimerkkiä seurataan. Kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan aktiivista toimijuutta. Kiertotaloustoimijuuden vahvistamiseksi esitämme seuraavat toimenpidesuosituksset valtion, kuntien, keskusjärjestöjen, yritysten ja kolmannen sektorin päätoimintajärjestäjille:

1. Yritysten ja julkisen sektorin kiertotaloussiirtymän tukeminen

Lainsäädännön ja viranomaisten tulee mahdollistaa kiertotalousperusteinen liiketoiminta ja helpottaa kiertotalousratkaisuja. Verotuksen tulee kannustaa työnantajaorganisaatioita kiertotaloussiirtymään. Kiertotalouspohjaiseen toimintaan tarvitaan uusia työpaikkoja. Työnantajien tulee pyrkiä kiertotalouden kansainvälisiksi edelläkävijöiksi. Valtiollisten suositusten tulee linjata, miten työnantajaorganisaatiot toimivat kiertotalouspohjaisesti. Rahoittajien ja sijoittajien tulee tukea kiertotalousparadigman vauhdittamista. Kiertotalouspohjainen liiketoiminta vaatii systeemistä ajattelua ja vastuullista johtajuutta.

2. Kiihdyttämön perustaminen kiertotalousmurroksen nopeuttamiseksi

Murrosta vauhdittamaan tarvitaan kiertotalousasiantuntemuksen risteyttämistä ja verkottumista mahdollistava organisaatio, jolla on aktivoiva, avoin ja visionäärinen asenne.

3. Kiertotalouden elämäntavan arkistaminen

Ministeriöiltä tarvitaan suosituksia siihen, mitä yksityishenkilö voi tehdä kestävän kiertotalouden eteen asumis-, kuluttamis-, ja kierrätyspäätöksissään. Kuntien ja kaupunkien tulee kannustaa kotitalouksia kiertotalousjuhlaan. Lainsäädännöllistä ohjausta tarvitaan, jotta kestävän kiertotalouden mukainen elämä on luontevaa ja mutkatonta. Verotuksellisia kannustimia tarvitaan, jotta kiertotalouden mukaiset valinnat ovat edullisia. Näin kiertotalouden elämäntavasta tehdään arjen uusi normaali.

4. Elinikäinen koulutus aktiiviseen kestävyystoimijuuteen

Ensimmäisen ja toisen asteen koulutuksen tulee kasvattaa kiertotalouspohjaiseen elämäntapaan vahvistaen aktiivista kestävyystoimijuutta. Ammattiliittoja, työnantajajärjestöjä, ja korkeakouluja tarvitaan vahvistamaan kiertotalousperusteista osaamista sekä aktiivista kestävyystoimijuutta.

5. Auttava puhelin kiertotalouden ratkaisuja hakeville

Kansalaisten ja eri alojen asiantuntijoiden tietovajeita kattamaan tulee perustaa kiertotalouspuhelin vastaamaan tiedollisiin tarpeisiin.

6. Houkutteleva viestiminen kiertotaloudesta

Ministeriövetoinen onnistuneiden kiertotaloustekeiden kampanja tekee arjen ja työn ratkaisut näkyviksi ja halutuiksi. Kansalliset ja paikalliset vuosipalkinnot vahvistavat muutosta: ilmianna Suomen, alueesi, työnantajasi, kotisi positiivisin kiertotaloustekeillä! Kansalaiset ja työnantajat viestivät valinnoistaan. Yhdessä synnyttämme positiivisen leviämisen ilmiön. Kiertotalousmurros tempaa mukaansa.

Tämä on kutsu Sinulle - tule mukaan rakentamaan kestävän kiertotalouden edelläkävijämaata!

Kerro meille saavutuksistasi!

#kestävääkiertotaloutta #luodaanratkaisuja #vauhtiamuutokseen

CICAT 2025

CICAT2025 Kiertotalouden katalyytit: Innovaatioekosysteemeistä liiketoiminta-ekosysteemeihin -tutkimushanke vauhdittaa siirtymistä kestäväan kiertotalouteen ja tukee Suomen tavoitetta olla kiertotalouden johtava maa vuoteen 2025 mennessä. Monialainen hanke tuottaa uutta tietoa kiertotaloutta kiihdyttävistä tekijöistä ja tarjoaa konkreettisia ratkaisuja yrityksille sekä päättäjille muutoksen vauhdittamiseksi. Tutkimusta rahoittaa strategisen tutkimuksen neuvosto, joka toimii Suomen Akatemian yhteydessä.

Kestävä kiertotalous tarkoittaa luonnonvarojen käytön vähentämistä, materiaali-, energia- ja ravinnekiertojen sulkemista sekä sitä, että tuotteiden, materiaalien ja resurssien arvo säilyy taloudessa mahdollisimman kauan.

Yhteystiedot

Professori Satu Teerikangas, Turun yliopisto

+35840 706 5985

satu.teerikangas@utu.fi

CICAT2025-tutkimushanke

cicat2025.fi

#cicat2025

